23.3.2026

Liikenne- ja viestintävaliokunta

U 17/2026 vp; Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston kyberturvallisuusasetukseksi (CSA2) ja NIS2-muutosdirektiiviksi

Valtiovarainministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

NIS2-direktiivin kohdennetut muutokset

Komission ehdotuksen mukaan kyberturvallisuusdirektiiviin eli ns. NIS2-direktiiviin (EU) 2022/2555 tehtäisiin muutoksia, joilla laajennettaisiin direktiivin soveltamisalaa ja pyrittäisiin vähentämään sääntelystä aiheutuvia kustannuksia ja hallinnollista taakkaa.

Direktiivin soveltamisalaan ehdotetaan lisättäväksi uusina toimijatyyppeinä eurooppalaisten digitaalisten identiteettilompakoiden ja eurooppalaisten yrityslompakoiden tarjoajat. Identiteettilompakoista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 910/2014 sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla eli ns. eIDAS-asetuksessa, jota on muutettu vuonna 2024 ja jonka muutosten täytäntöönpano on parhaillaan käynnissä. Digitaalinen identiteettilompakko on tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2026 loppuun mennessä. Yrityslompakoita koskien Euroopan komissio on antanut marraskuussa 2025 asetusehdotuksen KOM(2025) 838, ja asetusta koskevat neuvottelut ovat parhaillaan käynnissä.

Komissio ehdottaa myös, että ns. keskeisen toimijan määrittämisessä sovellettavaa kokorajaa korotettaisiin. Direktiivin tarkoittamia keskeisiä toimijoita olisivat jatkossa sellaiset direktiivin liitteessä I tarkoitettua toimintaa harjoittavat toimijat, jotka ylittävät pienen midcap -yrityksen (small midcap, SMC) kokorajan. Pienen midcap-yrityksen määritelmään sovellettaisiin komission asiasta antamaa suositusta (EU) 2025/1099). Kokorajaa ei kuitenkaan sovellettaisi edellä mainittuihin lompakoiden tarjoajiin, vaan ne olisivat koosta riippumatta NIS2-direktiivin piirissä ja direktiivin tarkoittamia keskeisiä toimijoita. Siltä osin kuin lompakoita tarjoaisivat Suomessa valtionhallinnon viranomaiset, on ne jo nykyään määritelty keskeisiksi toimijoiksi, eikä ehdotuksella olisi näiltä osin käytännön vaikutusta.

Lompakoiden tarjoamisen tuominen samalle viivalle muiden kriittisten palvelujen, kuten teleyritykset, luottamuspalveluntarjoajat ja DNS-operaattorit, kanssa olisi lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaista. Komission tavoitteena on, että identiteetti- ja yrityslompakoiden käyttö olisi yleistä ja että ne olisivat jatkossa keskeinen osa rajat ylittävää digitaalista infrastruktuuria.

Riskinä on kuitenkin sääntelyn pirstaloituminen ja päällekkäisyydet. Valtioneuvosto kannattaa muutosehdotuksien tavoitteita sääntelyn yksinkertaistamiseksi, sujuvoittamiseksi ja sääntelystä aiheutuvien hallinnollisten kustannuksien alentamiseksi. Ehdotuksen valmistelussa sekä neuvotteluissa olisi kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että nämä myös toteutuvat. Sekä eIDAS-asetuksessa että ehdotetussa yrityslompakkoasetuksessa viitataan niin ikään NIS2-direktiiviin ja kyberturvallisuusasetukseen. Lisäksi näissä asetuksissa on säädetty lompakoiden tarjoajiin kohdistuvista vaatimuksista ja niiden valvonnasta. Näiden eri säädösten välisen suhteen olisi oltava mahdollisimman selkeä ja yksiselitteinen, varsinkin kun yksi niistä on direktiivi ja muut suoraan sovellettavia asetuksia.

Kansallisesti sekä NIS2-direktiivin valvonta julkisen hallinnon toimialalla että identiteetti- ja yrityslompakoiden valvonta tulevat todennäköisesti olemaan samalla viranomaisella, jolloin joustavalla täytäntöönpanolla turhaa hallinnollista työtä voidaan sinänsä välttää. EU-tason sääntelyn tulee kuitenkin tukea joustavaa ja tehokasta kansallista täytäntöönpanoa.

Komission ehdotuksen mukaan NIS2-direktiivin vähimmäisharmonisoivaa luonnetta muutettaisiin niin, että komissiolle annettaisiin toimivalta antaa riskienhallintatoimenpiteitä koskevia täytäntöönpanosäädöksiä. Jäsenvaltiot eivät voisi edellyttää täytäntöönpanosäädöksiä pidemmälle meneviä toimenpiteitä korkeamman kyberturvallisuuden tason varmistamiseksi. Komission tavoite lienee direktiivin aiheuttaman hallinnollisen taakan keventäminen ja sisämarkkinoiden fragmentoituminen, mutta ehdotus on ongelmallinen julkisen hallinnon toimialan näkökulmasta. Julkisessa hallinnossa voi olla tilanteita, joissa perustellusti olisi tarpeen säätää pidemmälle menevistä riskienhallinnan toimenpiteistä. Koska täytäntöönpanosäädösten tarkkaa sisältöä ei voida ennalta tietää, on mahdollista, että tulevaisuudessa kansallista sääntelyä olisi muutettava nopeallakin aikataululla. Ehdotukseen onkin tämän osalta suhtauduttava varauksella ja riittävä kansallinen liikkumavara tulisi säilyttää, mitä tulee julkisen hallinnon toimialaa koskeviin vaatimuksiin.

Kyberturvallisuusasetuksen muutokset

Kyberturvallisuusasetuksen sertifiointikehys koskee EU:n markkinoille tarjottavia tuotteita. Ensimmäisenä sertifiointijärjestelmänä on komission täytäntöönpanosäädöksellä (EU) 2024/482 annettu EU:n Common Criteria -

skeema (EUCC). Skeema soveltuu esimerkiksi älykorttien ja tietoturvabokseilla varustettujen laitteiden, allekirjoituksen luontivälineiden, sähköisesti luettavien matkustusasiakirjojen ja ajopiirtureiden sertifiointiin. Yleisesti sertifiointikehyksen uudistamista, tehostamista ja selkeyttämistä voidaan kannattaa.

Ehdotuksessa esitetään myös velvoitteita ICT-toimitusketjujen ei-teknisten riskien hallitsemiseksi NIS2-direktiivin soveltamisalan toimijoille, myös julkisen hallinnon osalta valtion viranomaisille ja hyvinvointialueille. ICT-toimitusketjuista voisi laatia yhteisiä riskiarviointeja, joiden pohjalta komissio voisi täytäntöönpanoasetuksilla tunnistaa kriittiset ICT-osat, nimetä kolmansia maita, jotka aiheuttavat kyberturvallisuushuolia ja nimetä niiden korkean riskin toimittajia ja kieltää korkean riskin toimittajien ICT-komponenttien käytön, asentamisen ja integroinnin. On tärkeää, että jäsenvaltiot voivat jatkossakin asettaa asetusehdotusta pidemmälle meneviä kansallisia velvoitteita ja toimenpiteitä, erityisesti viestintäverkkojen turvallisuuden varmistamiseksi.

Komission ehdotus koskee myös Euroopan unionin kyberturvallisuusvirasto ENISA:n tehtäviä ja resursointia. Kuten valtioneuvoston kannassa todetaan, on tärkeää, että asetuksella ei ennakoida tulevan rahoituskehyksen (2028–2034) rahoitusta. Tulevan kauden rahoituksen mitoitukseen otetaan kantaa erikseen osana rahoituskehysneuvottelujen kokonaisuutta.

neuvotteleva virkamies Antti Helin